

Europese Stichting
tot verbetering van de
levens- en arbeidsomstandigheden

Tweede Europese enquête over de kwaliteit van het bestaan - eerste bevindingen

> Samenvatting <

“Hoe kan het sociale welzijn van alle Europese burgers het best worden bevorderd in een wereld van groeiende mondialisering? ... De doelstellingen van het overheidsbeleid zoals groei en werkgelegenheid, de Lissabon-strategie en het streven naar een sterker concurrentievermogen, zijn geen doelstelling op zich maar wel een middel om een doel te bereiken, namelijk het welzijn van de Europese burgers.”

Balans van de sociale realiteit – Discussienota van het Bureau van Europese beleidsadviseurs, 2007

Context

De Europese enquête over de kwaliteit van het bestaan (*European Quality of Life Survey - EQLS*) is een unieke poging om de levenskwaliteit in een groot aantal landen te onderzoeken. Zij is een belangrijke bron van informatie die een licht werpt op de uitdagingen van het sociaal en economisch beleid waar de EU voor staat na de twee recente uitbreidingsronden. De enquête schetst een uniek beeld van de sociale situatie in de uitgebreide Unie, een beeld dat zowel objectieve als subjectieve elementen bevat.

“Kwaliteit van het bestaan” omvat duidelijk een ruime verscheidenheid aan beleidsterreinen. In het bijzonder moeten ongelijkheden die verband houden met leeftijd, geslacht, gezondheid, inkomen, sociale klasse en regio in kaart worden gebracht en worden begrepen. Het werkprogramma van Eurofound legt er ook de nadruk op dat de beoordeling van de kwaliteit van het bestaan moet worden gerelateerd aan de veranderingen op het gebied van werkgelegenheid, evenwicht tussen werk en privéleven, en sociale cohesie, en aan de modernisering van de sociale bescherming en de sociale voorzieningen.

De enquête van Eurofound is bijgevolg niet zozeer gericht op levensomstandigheden in enge zin, maar op kwaliteit van het bestaan in ruime zin, waarbij kwaliteit vooral wordt gezien als de kans die individuen hebben om hun eigen ambities te verwezenlijken. De enquête ontwikkelde zich tot een hulpmiddel om de sociale situatie in Europa te documenteren en te analyseren, en aldus de discussie over het sociaal beleid te voeden met informatie over onderwerpen als veranderende gezinsstructuren, sociale uitsluiting en de demografische uitdaging.

De belangrijkste resultaten van de tweede Europese enquête over de kwaliteit van het bestaan worden bekendgemaakt in de lente van 2009, gevolgd door een reeks meer gedetailleerde rapporten over fundamentele beleidsthema's.

Belangrijkste conclusies

Het verhogen van het welzijnsniveau van de Europese burgers is de belangrijkste doelstelling van het EU-overheidsbeleid en wordt in de Europese landen nagestreefd door een hele reeks instellingen en diensten. Deze systemen voor economische en sociale bescherming worden zelf constant aangepast aan nieuwe behoeften, en er bestaan thans onmiskenbaar grote verschillen, maar ook gelijkenissen, tussen de EU-lidstaten. Zo hebben Malta en Slovenië een aantal kenmerken gemeen met de landen van West-Europa, terwijl de burgers in de mediterrane lidstaten Griekenland, Italië en Portugal vaak standpunten en ervaringen hebben die meer aansluiten bij die van sommige nieuwe lidstaten dan, bijvoorbeeld, bij die van de noordelijke landen.

De verschillen in algemene tevredenheid en houding tegenover de toekomst – zowel binnen de landen als tussen de landen onderling – onderstrepen de significante ongelijkheden op het gebied van levensomstandigheden en dagelijkse levenservaringen. Vooral in de voormalige socialistische landen varieert het welzijn sterk tussen de sociale en demografische groepen: er zijn duidelijke nadelen verbonden aan een laag inkomen en oudere mensen blijken minder tevreden te zijn met hun situatie.

Levenskwaliteit is niet alleen de weerspiegeling van bepaalde omstandigheden ten opzichte van andere; uit de enquête komen veel gevallen van specifieke ontberingen en nadelen naar voren, zoals het gebrek aan degelijke sanitaire voorzieningen in delen van sommige landen. Het bezit van een woning is duidelijk geen waarborg voor een hoge levensstandaard, zoals kan worden vastgesteld in enkele nieuwe lidstaten, waar veel mensen in het bezit zijn van een woning die dringend aan onderhoud of reparatie toe is.

Opmerkelijk is dat het gezin, ongeacht materiële problemen, een centrale rol vervult in alle landen, als basismiddel voor sociale integratie en als bron van tevredenheid in het dagelijkse leven. Een belangrijke vaststelling is ook dat mensen het vaak moeilijk blijken te hebben om hun gezinstaken te combineren met de eisen van hun werk. Wat dat betreft, zijn er nieuwe ontwikkelingen mogelijk op het gebied van werkplaatsbeleid en lokale dienstverlening.

De tevredenheid over het familiaal en persoonlijk leven is over het algemeen groter dan de tevredenheid over de essentiële overheidsdiensten. Veel mensen zeggen dat ze moeilijk toegang hebben tot de gezondheidszorg en zij hebben vragen omtrent de kwaliteit van de gezondheids- en zorgdiensten. In de context van een verouderend Europa is dat een cruciale uitdaging, zeker wanneer rekening wordt gehouden met het grote aantal gevallen van slechte gezondheid en invaliditeit bij ouderen in de nieuwe lidstaten.

De kwaliteit van de samenleving, zowel lokaal als meer algemeen, is een fundamenteel element van de kwaliteit van het bestaan. De enquêteresultaten betreffende het sociale vertrouwen en de perceptie van maatschappelijke spanningen maken duidelijk dat de problematiek van de sociale relaties en de sociale cohesie dringend moet worden

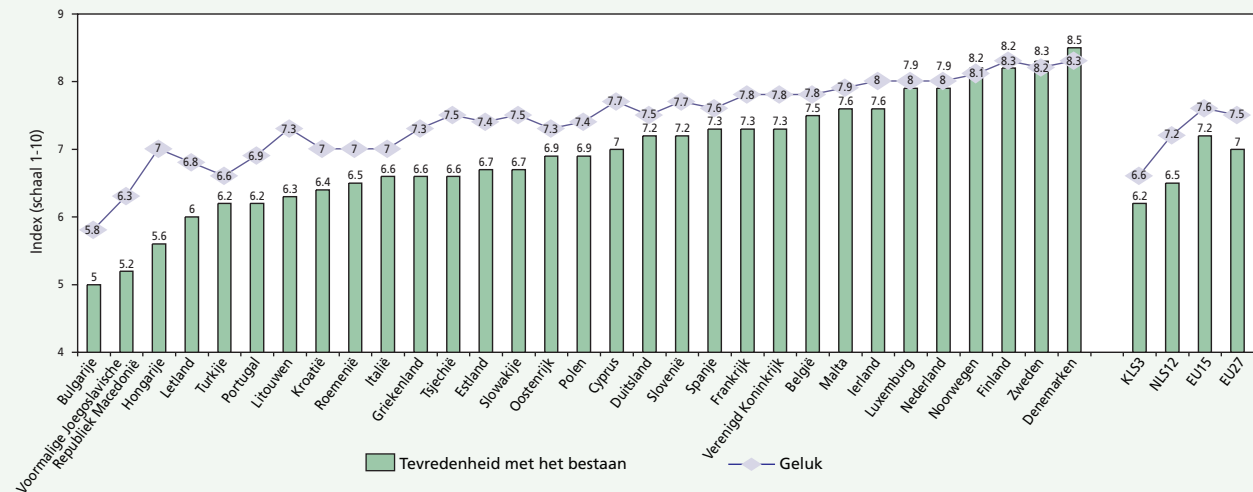
aangepakt. Sociale verandering vindt over het algemeen traag en moeilijk plaats, maar de uitdagingen zijn groot in deze tijd van economische beroering en toenemende sociale uitsluiting.

Tevredenheid met het leven

Europeanen zijn over het algemeen tevreden en gelukkig met hun leven. Op een schaal van 1 tot 10 is het EU27-gemiddelde 7 voor tevredenheid met het leven en 7,5 voor geluk. Maar zowel de mate van tevredenheid met het leven als de mate van geluk variëren aanzienlijk van land tot land. De mate van geluk is groter dan de mate van tevredenheid met het leven. De kloof tussen beide is bijzonder groot in de drie kandidaat-lidstaten (kandidaat-lidstaten) en de twaalf nieuwe lidstaten (nieuwe lidstaten). Hieruit blijkt de verschillende aard van de indicatoren: geluk wordt meer emotioneel bepaald en hangt minder af van het peil van de levensstandaard, terwijl de indicator tevredenheid meer beïnvloed wordt door sociaaleconomische omstandigheden.

Verschillen in tevredenheid met het leven worden consequent vastgesteld tussen de sociale en economische groepen binnen de landen.

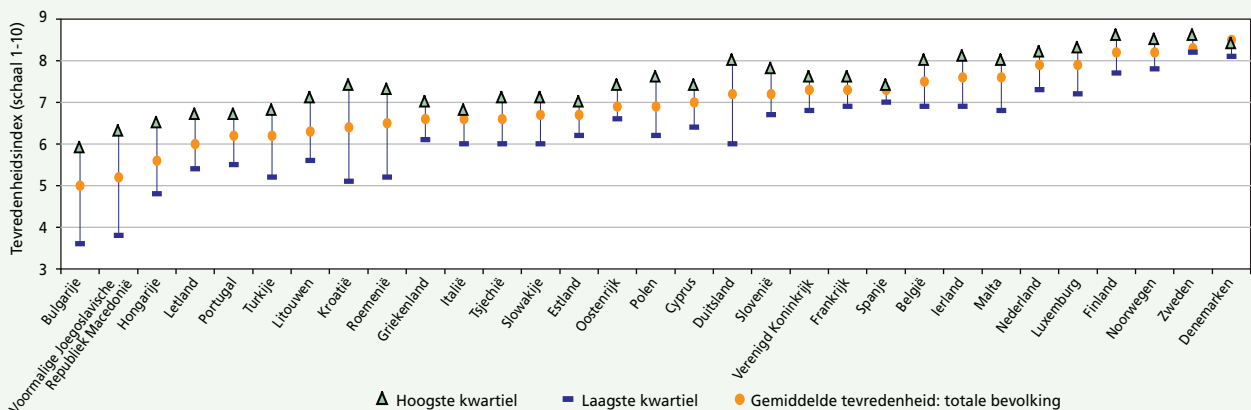
Figuur 1: Tevredenheid met het bestaan en geluk, per land

Vraag 29: Alles welbeschouwd, hoe tevreden bent u met uw huidige leven, op een schaal van 1 ("uiterst ontevreden") tot 10 ("uiterst tevreden")? Vraag 42: Alles in aanmerking genomen, hoe gelukkig bent u, op een schaal van 1 ("uiterst ongelukkig") tot 10 ("uiterst gelukkig")?

Bron: EQLS 2007 voor alle figuren in deze samenvatting.

Figuur 2: Gemiddelde tevredenheid met het bestaan, per inkomenskwartiel

Vraag 29: Alles welbeschouwd, hoe tevreden bent u met uw huidige leven, op een schaal van 1 ("uiterst ontevreden") tot 10 ("uiterst tevreden")?

Enkele algemene bevindingen:

- Mensen met een hoger inkomen, een goede gezondheid, een goed betaalde baan en een hoger opleidingsniveau zijn – en dat is geen verrassing – meer tevreden, gelukkig en voldaan.
- Mensen die samenleven met een partner en kinderen vertonen ook een hogere mate van tevredenheid.
- Deze verschillen zijn veel uitgesprokener in de nieuwe lidstaten. In deze landen speelt ook de leeftijd een grotere rol: jongere mensen zijn er veel tevredener, mogelijk als gevolg van de politieke en sociale veranderingen die in veel van de nieuwe lidstaten hebben plaatsgevonden en die de jongere burgers meer kansen bieden dan de oudere generatie.

Optimisme

Op de vraag hoe zij de toekomst zagen, antwoordde 55% van de EU-burgers dat zij optimistisch waren. Hierbij was er heel weinig verschil tussen het algemeen gemiddelde van twee landengroepen, de EU15 en de nieuwe lidstaten. De verschillen tussen de EU-landen onderling en binnen deze landengroepen waren wel groot.

- In alle vier de noordelijke landen (die het hoogste scoren op het vlak van optimisme) verklaarde meer dan drie kwart van de respondenten zich optimistisch over de toekomst.
- In twintig andere landen heeft de helft of zelfs meer van de respondenten positieve verwachtingen omtrent de toekomst; tot deze groep behoren alle drie de kandidaat-lidstaten en een paar nieuwe lidstaten die heel hoog scoren: Polen, Slovenië, Malta en Estland.
- In drie EU15-landen (Frankrijk, Italië en Portugal) is minder dan de helft van de respondenten optimistisch over de toekomst. Dat is ook het geval in vier van de nieuwe lidstaten: Tsjechië, Bulgarije, Hongarije en Slowakije. Hongarije telt het kleinste aantal optimisten van de 31 landen: meer mensen zeggen er dat ze pessimistisch zijn dan optimistisch.

Subjectief welzijn

Het algemeen subjectief welzijn wordt gemeten aan de hand van indicatoren als tevredenheid, geluk en levensvervulling.

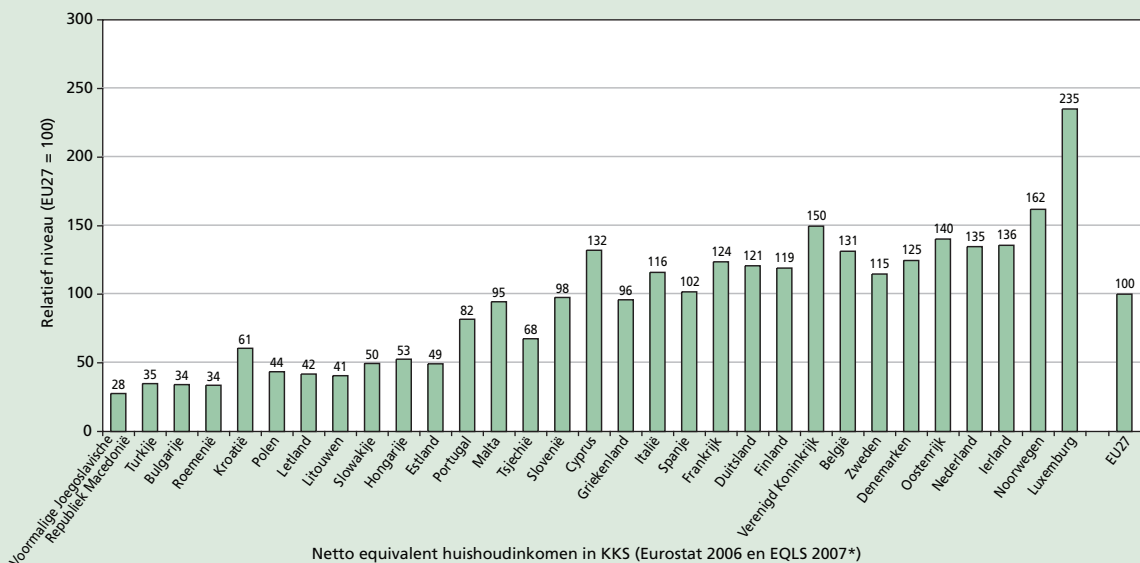
- Het welzijnsniveau in de meeste nieuwe lidstaten en in de kandidaat-lidstaten is lager dan in de EU15.
- Binnen de EU15 zijn er grote verschillen. In de noordelijke landen is het niveau van tevredenheid, geluk en levensvervulling het hoogst, terwijl in Griekenland, Italië en Portugal het niveau dichterbij dat van de nieuwe lidstaten ligt.
- Maar ook de nieuwe lidstaten vormen geen homogeen blok: in Bulgarije, Hongarije, Letland en Litouwen is het welzijnsniveau uitzonderlijk laag, terwijl het niveau in Slovenië en Malta vergelijkbaar is met dat van de EU15.

Inkomen en deprivatie

Een fundamenteel aspect van de levenskwaliteit van mensen is hun levensstandaard, die wordt weerspiegeld door hun huishoudinkomen. Volgens deze maatstaf zijn er scherpe ongelijkheden in Europa: in de EU27 hebben Bulgarije en Roemenië huishoudinkomens die bijna zo laag zijn als die van de kandidaat-lidstaat de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië. De meest welvarende lidstaten van Europa behoren tot de EU15, die allemaal boven het EU-gemiddelde liggen, op Griekenland en Portugal na. Het huishoudinkomen in de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië bedraagt minder dan een derde van het EU-gemiddelde; het gemiddelde huishoudinkomen in Luxemburg, daarentegen, is meer dan dubbel zo groot als het EU-gemiddelde.

Ook binnen de landen bestaan er aanzienlijke ongelijkheden. De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Turkije hebben de grootste inkomensongelijkheden: in beide landen is het inkomen van de meest welvarende 20% van de bevolking nagenoeg tien keer groter dan dat van de armste 20%. In de EU is Letland het meest ongelijke land: de rijkste Letten verdienen

Figuur 3: Gemiddeld equivalent huishoudinkomen, per land – relatief niveau in 2006 (EU27 = 100)

Opmerking: Equivalente inkomens maken het mogelijk om huishoudens van verschillende grootte en samenstelling met elkaar te vergelijken.

ongeveer acht keer meer dan de armste. Aan het andere uiteinde van de schaal bevinden zich Denemarken, Slovenië, Bulgarije en Zweden, die veel gelijkjer zijn: de rijkste burgers in deze landen verdienen ongeveer vier keer zoveel als de armste.

Burgers zonder werk hebben, wat niet verrassend is, een veel lager inkomen dan burgers met een betaalde baan: gemiddeld een equivalent huishoudinkomen dat half zo groot is als dat van mensen met werk. Daarnaast hebben ook, zoals andere EU-statistieken bevestigen, vrouwen, laaggeschoolden, mensen met een slechte gezondheid, weduwen/weduwnaars en uit de echt gescheidenen een lager huishoudinkomen.

Huishoudelijke basisbehoeften en deprivatie

De enquête reikt een aantal niet-monetaire indicatoren van levensstandaard en materiële omstandigheden aan. Aan de burgers werd gevraagd of zij een of meer van zes zaken moesten ontberen omdat zij ze niet konden betalen.¹ Volgens deze maatstaf bestaan er aanzienlijke verschillen tussen en binnen de Europese landen. In een aantal van de armste landen van de kandidaat-lidstaten en de nieuwe lidstaten moeten de betere verdieners nog altijd meer ontberen dan de armere burgers in sommige landen van de EU15. In Turkije, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Bulgarije, bijvoorbeeld, ontberen de rijkste burgers meer dan de armste burgers in Nederland, Zweden en Luxemburg.

De ongelijkheid op het gebied van deprivatie varieert ook aanzienlijk binnen de landen: in Roemenië moeten de armste burgers gemiddeld vier van de basisbehoeften ontberen, terwijl de rijkste burgers er maar één moeten missen. In Zweden en Denemarken, daarentegen, is er vrijwel geen ongelijkheid omdat heel weinig mensen er meerdere basisbehoeften moeten ontberen. Het aantal mensen dat vijf of zes basisbehoeften niet kan betalen is vijfmaal groter in de nieuwe lidstaten dan in de EU15. Over het algemeen worden de EU15-landen gekenmerkt door een veel grotere gelijkheid dan hun burens uit de nieuwe lidstaten en de kandidaat-lidstaten; de ongelijkheid in Griekenland en Portugal stemt evenwel meer overeen met die in de nieuwe lidstaten.

Oplossingen voor te weinig inkomen

Huishoudens met een ontoereikend inkomen kunnen dit op verschillende manieren proberen op te lossen: door voedsel voor eigen gebruik te kweken, door met meerdere generaties samen te wonen in één huishouden en de kosten te delen of door buitenshuis steun te zoeken bij vrienden of familie. Al deze oplossingen worden veel meer toegepast in de armere landen. In de nieuwe lidstaten (Cyprus en Malta uitgezonderd) en de kandidaat-lidstaten kweekt nagenoeg de helft van alle huishoudens zijn eigen voedsel. Daar staat tegenover dat slechts één huishouden op de vijf dit doet in Oostenrijk, België en Duitsland. Ongeveer 27% van de huishoudens in Roemenië en 25% van de huishoudens in Litouwen ontvangt hulp van buitenaf in de vorm van geld of voedsel, tegenover 9% van de huishoudens in de EU15. In Kroatië en de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië wonen drie generaties samen in respectievelijk 21% en 30% van de armste huishoudens.

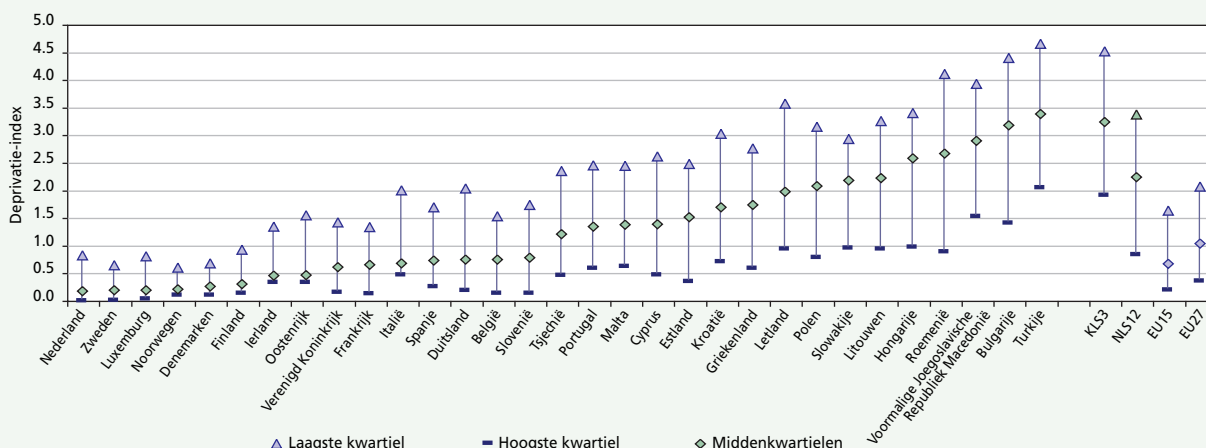
Familie

Uit de resultaten van de tweede Europese enquête over de kwaliteit van het bestaan blijkt een grote betrokkenheid van de familie in de zorg voor kinderen en ouderen. De familie blijft voor de meeste mensen ook het eerste aanspreekpunt voor persoonlijke steun in noodsituaties. Hierdoor wordt onderstreept dat de kwaliteit van de familierelaties het belangrijkste aspect van de levenskwaliteit is.

De verantwoordelijkheden in het huishouden worden niet gelijkmatig gedragen door mannen en vrouwen; meer vrouwen zijn dagelijks bezig met verzorgende activiteiten. Vrouwen besteden ook veel meer tijd aan huishoudelijke taken. In de EU27 besteden vrouwen 33 uur en mannen ruim 18 uur per week aan de zorg voor en de opvoeding van hun kinderen; daarnaast besteden vrouwen 18 uur per week aan koken en huishoudelijk werk, tegenover 10 uur per week voor mannen.

De meeste Europeanen besteden minder tijd aan de zorg voor bejaarde en gehandicapte verwanten of aan vrijwilligerswerk of liefdadige activiteiten dan aan huishoudelijk werk, en zij doen dit minder dan eenmaal per week. Van diegenen die zich hiermee bezighouden in de

Figuur 4: Gemiddelde deprivatie, per inkomenskwartiel en land

Opmerking: De deprivatie-index loopt van nul ("ontbeert geen basisbehoefte") tot zes ("ontbeert alle zes basisbehoeften").

¹ Adequate huisverwarming, een jaarlijkse vakantie, meubels vervangen, om de andere dag een maaltijd met vlees, nieuwe kleren, thuis gasten ontvangen.

Tabel 1: Dagelijkse zorg en huishoudelijk werk, volgens geslacht en volgens landengroep (%)

	EU27		EU15		NLS12		KLS3	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Zorg voor en opvoeding van kinderen	25	35	24	34	27	39	10	45
Koken en huishoudelijk werk	29	79	31	81	21	72	11	78
Zorg voor bejaarde/gehandicapte verwanten	4	9	3	9	5	8	4	8

Vraag 36: Hoe vaak verricht u een of meer van de volgende activiteiten buiten uw betaald werk? De cijfers geven het percentage mensen aan dat elke dag verzorgende of huishoudelijke taken verricht.

EU27 besteden mannen gemiddeld 11 uur en vrouwen 15 uur per week aan de zorg voor bejaarde en gehandicapte verwanten, terwijl mannen gemiddeld 7 uur en vrouwen 6 uur per week deelnemen aan vrijwilligerswerk en liefdadige activiteiten.

Europeanen hebben geregeld en frequent contact met andere familieleden en met hun vrienden. De helft van alle burgers in de EU27 met buitenshuis wonende kinderen hebben ten minste dagelijks of om de andere dag persoonlijk contact met een of meer van hun kinderen.

Contact per telefoon, e-mail of brief is heel gewoon geworden; meer dan 75% van dezelfde burgers heeft ten minste eenmaal per week op deze wijze contact met hun kinderen, en bijna 50% ten minste eenmaal per dag of om de andere dag.

Over het geheel genomen zijn de mensen erg tevreden met hun familieleden en, in mindere mate, met hun sociaal leven, hoewel in beide gevallen het inkomen een rol speelt.

Evenwicht tussen werk en privéleven

Burgers de mogelijkheid bieden om een evenwicht te vinden tussen hun gezinsleven, hun persoonlijke verplichtingen en hun werk is een belangrijk element geworden in de discussie over het sociaal beleid.

Het hebben van een baan verhoogt over het algemeen de tevredenheid met het leven aanzienlijk. Werklozen zijn, op een basisniveau, meestal veel ongelukkiger en depressiever dan mensen die werken. Omdat werk een belangrijk deel uitmaakt van het bestaan, heeft de kwaliteit van iemands werk invloed op de kwaliteit van zijn leven. Europeanen die de eisen van hun werk, hun gezinsverplichtingen en hun sociaal leven goed met elkaar kunnen combineren – die

met andere woorden een duurzaam evenwicht tussen werk en privéleven hebben bereikt – zijn duidelijk meer tevreden met hun bestaan.

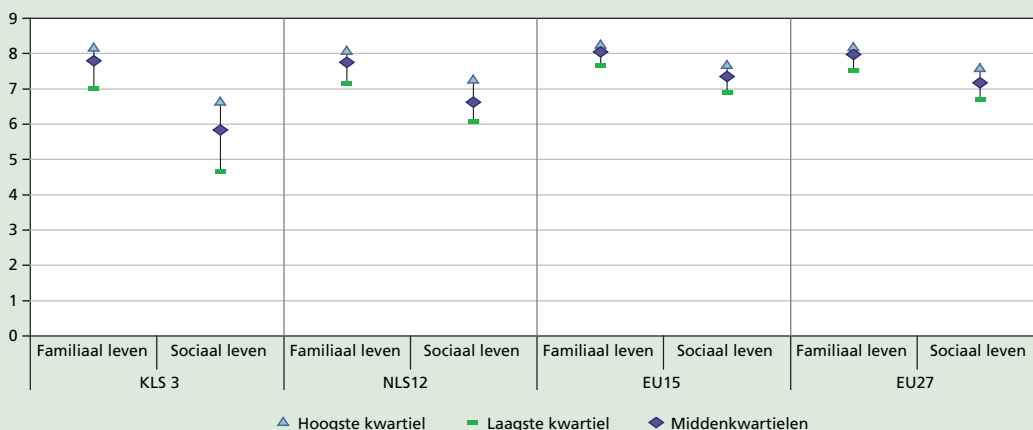
Bijna de helft (48%) van de burgers met een betaalde baan in de EU27 zegt dat ze ten minste verscheidene malen per maand te moe zijn door hun werk om huishoudelijke taken te verrichten, terwijl bijna een kwart (22%) zegt dat ze verscheidene malen per week te moe zijn.

Een vergelijkbaar, maar kleiner, deel van de werkende bevolking zegt dat ze soms moeilijk kunnen voldoen aan hun gezinsverplichtingen omdat ze zoveel tijd besteden aan hun werk: bij 29% gebeurt dit ten minste verscheidene malen per maand en bij 11% verscheidene malen per week. Er zijn geen algemene verschillen vastgesteld tussen mannen en vrouwen, deels omdat het moeilijk vinden van een evenwicht tussen werk en privéleven klaarblijkelijk verband houdt met het aantal gewerkte uren.

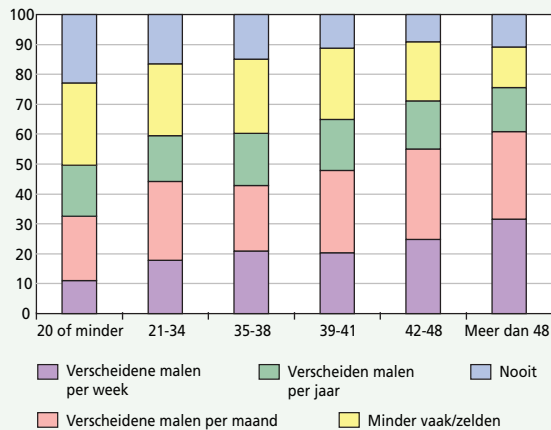
Voor Europa in zijn geheel blijken problemen i.v.m. het vinden van een evenwicht tussen werk en privéleven vaker voor te komen in Zuidoost-Europa.

- In Kroatië en Griekenland zegt iets meer dan 70% van de werkende burgers dat ze door hun werk ten minste verscheidene malen per maand te moe zijn om huishoudelijke taken te verrichten; in de kandidaat-lidstaten – Kroatië, Turkije en de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië – vindt iets meer dan de helft van de werkende burgers het moeilijk om te voldoen aan hun gezinsverplichtingen omdat hun werk zoveel tijd in beslag neemt.
- Negatieve effecten van het werk op het privéleven komen het minste voor in België, Italië, Duitsland, Nederland en Noorwegen, waar minder dan 40% zegt

Figuur 5: Gemiddelde tevredenheid met familiaal en sociaal leven, volgens inkomenskwartiel

Figuur 6: Mate waarin burgers te moe zijn om huishoudelijke taken te verrichten, volgens gewerkte uren (%)

Vraag 11: Hoe vaak is het volgende u in het afgelopen jaar overkomen? (1. Verscheidene malen per week, 2. Verscheidene malen per maand, 3. Verscheidene malen per jaar, 4. Minder vaak/zelden, 5. Nooit, 6. Weet niet) Ik kom thuis van het werk en ben te moe om een of meer huishoudelijke taken te verrichten die moeten worden gedaan.

Vraag 6: Hoeveel uur werkt/werkte u normaal per week (in uw hoofdberoep), betaalde of onbetaalde overuren inbegrepen? "Weet niet"-antwoorden worden uitgesloten uit de analyse.

dat ze ten minste verscheidene malen per maand te moe zijn om huishoudelijke taken te verrichten.

- In Finland, Frankrijk en Zweden vindt 20% van de werkende burgers het ten minste verscheidene malen per maand moeilijk om te voldoen aan hun gezinsverplichtingen omdat ze te veel tijd besteden aan hun werk.

Rekening houdend met de werkgelegenheidssituatie en de arbeidstijdregelingen van mannen en vrouwen, schijnen mannen en – vooral – vrouwen in veel landen hun beroepskeuzes aan te passen aan hun persoonlijke omstandigheden (bv. vol- of deeltijds werken). Mensen die meer betaalde uren werken zeggen het moeilijker te hebben om een evenwicht tussen werk en privéleven te vinden. Meer dan een kwart van de werkende burgers in de EU vindt dat ze te veel tijd aan hun werk besteden; dit is vaker het geval bij mannen dan bij vrouwen.

Gezondheid en gezondheidszorg

Gezondheid is belangrijk voor de Europeanen: 81% van de EU-inwoners zegt dat een goede gezondheid "zeer belangrijk" is voor de kwaliteit van hun leven. Gemiddeld vindt echter slechts 21% van de mensen hun gezondheid "zeer goed", terwijl 46% ze "goed" vindt, 25% "vrij goed" en 8% "slecht of zeer slecht". Meer mensen vinden hun gezondheid "slecht of zeer slecht" in de kandidaat-lidstaten en de nieuwe lidstaten dan in de EU15: in alle landen van de nieuwe lidstaten en in de kandidaat-lidstaten zeggen meer vrouwen dan mannen dat ze een slechte gezondheid hebben; in de EU15 is er geen consistent verschil op dat gebied.

Er is een verband tussen slechte gezondheid en hoge leeftijd, en dat is geen verrassing: in de EU27 noemt minder dan 2% van de mensen tussen 18 en 34 hun gezondheid slecht, tegenover 18% van de mensen van 65 jaar en ouder.

De situatie is evenwel slechter voor oudere mensen in de nieuwe lidstaten: 34% noemt hun gezondheid slecht, tegenover 15% van dezelfde leeftijdsgroep in de EU15.

In alle landen zeggen arme mensen vaker dat ze een slechte gezondheid hebben: gemiddeld noemt 14% van de mensen uit het laagste inkomenskwartiel hun gezondheid slecht, tegenover 4% van de mensen uit het hoogste kwartiel. In sommige landen echter – Bulgarije, Kroatië, Hongarije, Letland en Portugal – heeft 30% of meer van de mensen uit het laagste inkomenskwartiel een slechte gezondheid; sociale ongelijkheden zijn persistent en onlosmakelijk verbonden met slechte gezondheid en invaliditeit.

Geestelijke gezondheid

Geestelijke gezondheid is een essentieel aspect van welzijn en levenskwaliteit. Tussen de landen bestaan er opvallende verschillen inzake algemene geestelijke gezondheid (op basis van een korte WHO-index). De hoogste scores voor een goede geestelijke gezondheid worden vastgesteld in de EU15 en Noorwegen; dit laatste land staat helemaal bovenaan met een gemiddelde score van 70. Onderaan staat Turkije met 47, gevolgd door Malta, Roemenië, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Letland (53 tot 55). Deze rangschikking stemt niet noodzakelijk overeen met de posities van de landen op het gebied van algemene gezondheid: zowel Cyprus als Malta staan lager dan men zou kunnen verwachten, terwijl Hongarije hoger staat wat algemene geestelijke gezondheid betreft.

In andere opzichten zijn de patronen voor geestelijke en algemene gezondheid wel vergelijkbaar: er is in het algemeen een slechtere geestelijke gezondheid bij oudere mensen en een betere bij mensen met een hoger inkomen, vooral in de kandidaat-lidstaten en de nieuwe lidstaten, en mannen hebben een iets betere geestelijke gezondheid dan vrouwen.

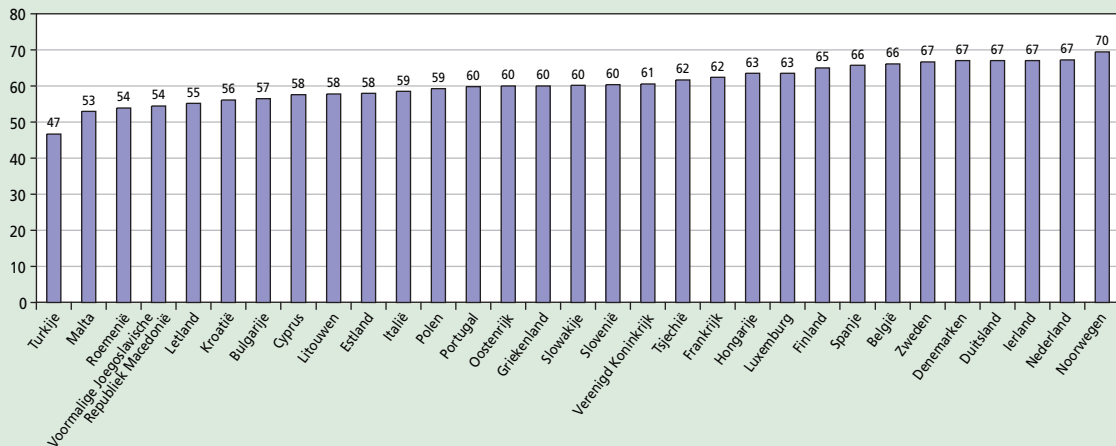
Gezondheidszorg

De toegang tot en de kwaliteit van de gezondheidszorg zijn zeer belangrijke aspecten van de sociale bescherming. Een aanzienlijk aantal Europeanen zegt moeilijk toegang te hebben tot de gezondheidszorg. Zo vindt meer dan 25% van de mensen dat zij te ver weg wonen van hun dokter of ziekenhuis, ondervindt 38% vertragingen bij het maken van medische afspraken en heeft 27% problemen met de kosten van een bezoek aan de dokter.

Mensen met een laag inkomen hebben het moeilijker om toegang te krijgen tot de gezondheidszorg dan mensen met een hoger inkomen, en dit verschil is meer uitgesproken in de kandidaat-lidstaten en de nieuwe lidstaten. Voor 31% van de mensen uit het laagste inkomenskwartiel in de EU15 vormen de kosten van een bezoek aan de dokter een probleem, tegenover 17% van de mensen uit het hoogste kwartiel. Voor de nieuwe lidstaten zijn deze cijfers respectievelijk 43% en 29%, en voor de kandidaat-lidstaten 48% en 22%.

In het algemeen hebben de mensen in de EU15 een gunstiger oordeel over de gezondheidszorg dan de andere Europeanen. In de EU15 worden de gezondheidsdiensten het minst gunstig beoordeeld in de mediterrane landen (behalve Spanje) en Ierland. In de meeste landen hebben de mensen een gunstiger oordeel over de kinderopvang dan over de bejaardenzorg.

Figuur 7: Gemiddelde geestelijke gezondheid, per land (%)

Geestelijke-gezondheidsindex: *Vraag 46.1– Vraag 46.5*: Kies voor elk van de vijf beweringen het antwoord dat het best aangeeft hoe u zich in de afgelopen twee weken hebt gevoeld – Ik heb me vrolijk en goedgeluimd gevoeld/Ik heb me kalm en ontspannen gevoeld/ Ik heb me actief en energiek gevoeld/Ik heb me bij het ontwaken fris en uitgerust gevoeld/Mijn dagelijkse leven is gevuld geweest met dingen die me interesseren (altijd, meestal, meer dan de helft van de tijd, minder dan de helft van de tijd, soms, nooit); totale score op alle beweringen (0–5), vermenigvuldigd met 4 om een percentage van 100 te krijgen.

Huisvesting, omgeving en kwaliteit van de maatschappij

Bezit van een eigen woning

De patronen van het woningbezit in Europa variëren sterk van land tot land. In de nieuwe lidstaten bezit zo'n drie kwart van de mensen een eigen woning zonder hypotheek (meer dan 80% in Roemenië, Bulgarije en Litouwen). In de EU15 bezit gemiddeld 40% een eigen woning zonder hypotheek, met de hoogste percentages in Italië en Griekenland. Het huren van een particuliere woning komt het minst vaak voor in de nieuwe lidstaten, waar slechts 5% van de mensen huren, tegenover gemiddeld 19% in de EU15. Sociale huisvesting is het meest ontwikkeld in Oostenrijk, Duitsland, Letland, Nederland en Polen, waar meer dan 15% van de mensen in een sociale of gemeentelijke woning woont. In stedelijke gebieden wordt meer gehuurd, en vaker door jongeren, wat niet verrassend is.

Kwaliteit van de huisvesting

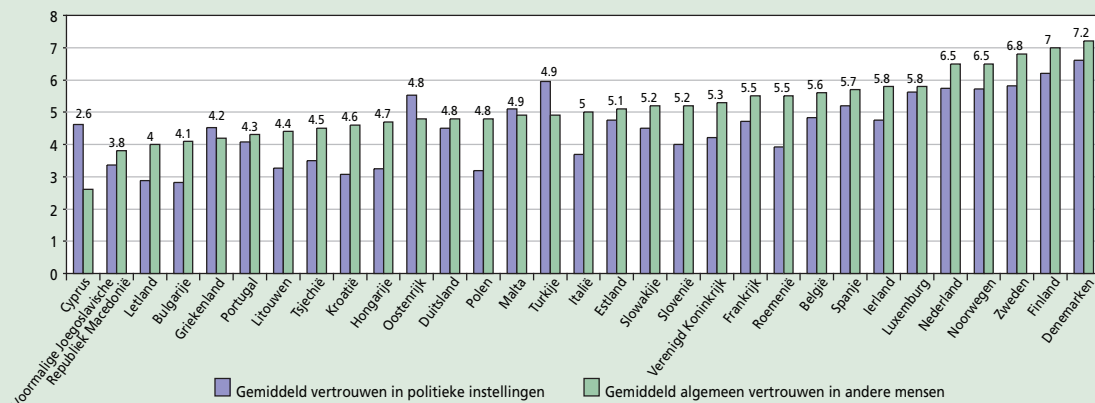
De algemene kwaliteit van de huisvesting is beter in de EU15 dan in de nieuwe lidstaten of de kandidaat-lidstaten:

slechts 9% van de mensen in Finland worden geconfronteerd met ten minste twee van de zes essentiële huisvestingsproblemen, tegenover 42% in Roemenië.² Het is niet verrassend dat er een verband bestaat tussen een laag huishoudinkomen en een niet-toereikende huisvesting; dit is meer het geval in de nieuwe lidstaten en de kandidaat-lidstaten dan in de EU15. In de nieuwe lidstaten zijn vocht en lekken een probleem voor 29% van de mensen uit het laagste inkomenskwartiel en voor 8% van de mensen uit het hoogste inkomenskwartiel; in de EU15 heeft 18% van de huishoudens uit het laagste inkomenskwartiel last van vocht of lekken, tegenover 9% van de rijkste huishoudens. 28% van de huishoudens uit het laagste inkomenskwartiel in de nieuwe lidstaten heeft geen bad of douche.

Lokale omgeving

Er zijn opvallende verschillen in de tevredenheid van de Europeanen over de kwaliteit van hun lokale omgeving. In Italië is 83% van de mensen ontevreden over twee of meer van de essentiële milieuaspecten,³ onmiddellijk gevolgd door Bulgarije (82%), Polen (79%) en de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië (77%). In de nieuwe

Figuur 8: Vertrouwen in andere mensen en in politieke instellingen, per land (%)

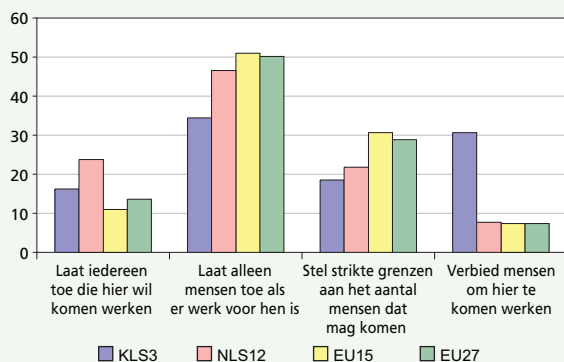
Vraag 23: Vindt u, algemeen gesproken, dat de meeste mensen te vertrouwen zijn of dat je niet voorzichtig genoeg kunt omgaan met mensen? Geef aan op een schaal van 1 ("je kunt niet voorzichtig genoeg zijn") tot 10 ("de meeste mensen zijn te vertrouwen").

Vraag 27.1: Hoeveel vertrouwen hebt u in de volgende instellingen, op een schaal van 1 ("u vertrouwt de instelling helemaal niet") tot 10 ("u vertrouwt de instelling totaal")? (NATIONALITEIT) Parlement, regering, politieke partijen.

² De zes mogelijke problemen zijn: onvoldoende ruimte, rottende ramen, deuren of vloeren, vocht of lekken in muren of dak, geen wc met speelbak binnenshuis, geen bad of douche en geen plaats om buiten te zitten.

³ Lawaai, luchtverontreiniging, geen toegang tot groene ruimte, kwaliteit van het leidingwater, misdaad/geweld, afval of vuilnis op straat.

Figuur 9: Houding tegenover immigranten, volgens landengroep (%)

Vraag 26: Wat moet de regering doen met mensen uit andere landen die hier willen komen wonen?

lidstaten klagen de mensen het meeste over hun omgeving, terwijl de burgers in de noordelijke landen, Oostenrijk, Duitsland en Nederland het minst ontevreden zijn.

Kwaliteit van de maatschappij

Vertrouwen in andere mensen en in instellingen

Op een schaal van 1 tot 10 blijken de mensen in de noordelijke landen en in Nederland het meeste vertrouwen in andere mensen te hebben (tussen 6,5 en 7,2). Mensen die in Cyprus wonen hebben het minste vertrouwen (slechts 2,6), gevolgd door de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië (3,8).

Werklozen hebben minder vertrouwen dan anderen, net als diegenen die deel uitmaken van andere kwetsbare groepen, bv. mensen met een slechte gezondheid of alleenstaande ouders. De leeftijd speelt ook een rol, maar dat verschilt van land tot land. In de EU15 en de kandidaat-lidstaten zijn mensen van 65 jaar en ouder de leeftijdsgroep met het meeste vertrouwen, in de nieuwe lidstaten hebben mensen van 18 tot 34 jaar het meeste vertrouwen, wat kan wijzen op de uiteenlopende effecten van de economische overgang op de verschillende generaties.

Het vertrouwen dat mensen hebben in anderen stemt niet altijd overeen met het vertrouwen dat zij hebben in

overheidsinstellingen zoals het parlement, de regering en de politieke partijen. In de Oost-Europese landen van de nieuwe lidstaten, en in Italië en Portugal, hebben de burgers het minste vertrouwen in hun politieke instellingen. In de noordelijke landen en in Turkije hebben de burgers het meeste vertrouwen in hun instellingen.

Spanningen tussen maatschappelijke groeperingen

Aan de respondenten werd gevraagd om de spanningen tussen de verschillende groeperingen in hun land te beoordelen. Spanningen tussen rijk en arm worden als sterk aanwezig ervaren door de burgers in de kandidaat-lidstaten en de nieuwe lidstaten (wat een gevolg kan zijn van de grotere inkomensongelijkheden die zijn ontstaan na de overgang naar de markteconomie). Burgers in de EU15, daarentegen, maken zich vaker zorgen om spanningen tussen raciale en etnische groepen, wat een gevolg kan zijn van de grotere instroom van migranten in deze landen in de laatste decennia.

Methodologie

De gegevens voor de tweede Europese enquête over de kwaliteit van het bestaan werden eind 2007 verzameld in de 27 EU-lidstaten, de drie kandidaat-lidstaten (Kroatië, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Turkije) en Noorwegen. Er worden gemiddelden gegeven voor vier landengroepen: de 27 huidige lidstaten (EU27), de 15 landen die lidstaat zijn geworden voor 2004 (EU15), de 12 landen die lidstaat zijn geworden in 2004 en 2007 (nieuwe lidstaten) en de 3 huidige kandidaat-lidstaten..

Alle gemiddelden zijn gewogen op basis van de bevolkingsgrootte. Dat betekent dat bij het berekenen van de gemiddelden voor de landengroepen (EU15, nieuwe lidstaten, kandidaat-lidstaten) ten volle rekening wordt gehouden met de bevolkingsgrootte van de afzonderlijke landen. Daarom domineren Polen en Roemenië de algemene gemiddelden voor de nieuwe lidstaten en Turkije die voor de kandidaat-lidstaten. De lezer dient dan ook voor ogen te houden dat een specifiek gemiddelde voor een landengroep niet noodzakelijk wordt gedeeld door de meerderheid van de landen in de betreffende groep, omdat het gemiddelde een weergave is van de erg verschillende bevolkingsgrootten van de respectievelijke landen.

Meer informatie:

Teresa Renehan, voorlichtingsfunctionaris:
ter@eurofound.europa.eu

Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden,
Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Ierland
Telefoon: (+353 1) 204 31 00
E-mail: postmaster@eurofound.europa.eu
Website: <http://www.eurofound.europa.eu>

Publicatiebureau
Publications.europa.eu